

Na tak način je razvidno: Ako pride slična kazen na cele dežele, cele pokrajine, ne more ta pojav na nobenega blagodejno vplivati, četudi je tako junaške duše. Tudi večni ogenj in žveplo sta brez moči za tistega, čeprav takega junaka, da bi ga spravila na pravi tir zemeljske sreče.

Izvestni faktorji, ki bi imeli prvo in glavno besedo in največ. moči v to, se ali ne morejo brigati, ker jim ne kaže, ali pa nočejo odpomoči, ker ne znajo.

Res so tu tla vulkaniške vsebine, ali to ne bi smelo nobenega motiti, ker je to zakon prirode.

Le naravnim potem se godijo veliki čudeži. Povrniti se je treba iz umetno nastavljenih zmot na realna tla, in pride, kar mora biti. V tem se je tudi tu že začelo svitati. Ne glejmo tedaj ne navzgor ne navzdol ne na desno ne na levo, temveč hodimo po jasno začrtani poti, ne meneč se za stranke in strančice, ki jim je edino namen le sebe okoristiti. Le z naobrazbo iz naroda za narod!

Sebi v pomoč!*

Društvo slov. učiteljic — ustanovljeno l. 1898. v proslavo 50 letnice vladanja Njegovega Veličanstva — ima namen: zedinjenje vseh slov. učiteljic v svrhu pospeševanja njih duševnih in materialnih interesov. — Vsakodobni odbor se je vestno trudil izpolnjevati ta namen na eni strani z raznimi predavanji, poročili, izdavanjem letnih poročil, metodskimi obravnavanji — na drugi strani s podporami obolevnim članom, denarnimi posojili, prošnjami na oblastva za izboljšanje gmotnega stanja, odposiljanjem zastopnic k zborovanjem učitelstva itd.

Vedno se množijo slučajji obolesti učiteljic — ne le med starejšimi kolegijami, temveč tudi v vrstah v najboljši dobi nahajajočih se tovarišic — so že davno rodile misel, kako pomnožiti društvene dohodke, kako uspešneje pomagati oboleli kolegiji, ki ne razpolaga z ničemer, nego s svojo pičlo odmerjeno plačo. Še v zdravih dneh je težko s to izhajati, ker — kakor smo to že v lanskem letnem poročilu objavili, ima v pregostih slučajjih preživljati ali podpirati onemogle starše, mladoletne brate in sestre — kako drugače, nego s pritriganjem od lastnih ust — kako pa, ako jo položi daljša bolezen na postelj — ali ji nujna zahteva zdravnika kaže premeniti zrak, podati se na topli jug, v zdraviliško kopel? — Obolela v samotni svoji celici naj čaka na pomoč ljudi, ki prej prožijo roko nego so ji podali kupico vode? — Saj je nam še vsem v živem spominu grozni slučaj, ki nam ga je opisal pesnik:

Ležala je brezgibno, kakor kip
le prvi bolne hrople so zamolklo —
in v njih sree ni bilo, ampak toliko
kakor bi htelo počiti vsak hip . . .

Ta gluha noč! Ta strahoviti mir,
vsaj eno živo bitje se oglasi!
A molk. Pokoj. Tišina grobnica v vasi.

Imajoč ta in še mnog drug slučaj pred očmi, je odbor našega društva opetovano jel resno razmišljati, kako izdatno odpomoči oboleli tovarišici. Učiteljice zbolimo — kakor to prinaša poklic — najčešče na sopilih in živcih. Večino le-teh so poslali zdravniki na topli jug.

* Iz letnega poročila društva slov. učiteljic.

Uredn.

Zato se je v našem društvu že davno stavil predlog, naj bi društvo težilo pridobiti v katerem naših južnih krajev, ob morju — sobico ali dve s par posteljami, kjer bi učiteljica-društvenica uživala vsaj prosto stanovanje za čas zdravljenja. — Enaka potreba se je izkazala, pridobiti si v bolnici pravico do lečenja v II. razredu, ako ne popolno prosto, vsaj za polovično ceno.

Za uresničenje teh blagotvornih idej pa treba noveev, noveev! Storiše smo z lastno močjo, kolikor je bilo v danih razmerah mogoče. Ustanovile smo društvo v namen, združiti se, pomagati druga drugi. Da bi prišle poprej k cilju, smo ustanovile podporno in hranilno društvo z 1 K mesečnega prispevka. — Da se pri dobri volji to vzmore, so nam dokazale tovarišice, ki ne žive v ugodnih razmerah, a so drage volje polagale ta znaten dar na žrtvenik samopomoči! — Toda drugod so se čule pritožbe, da je ta letnina previsoka in le tem na ljubo se je znižala, da bi le ne bilo ovir združenju. A vkljub tej — rekli bi skoraj — nepotrebnosti obzirnosti se naše nade, da bodo pri nizki letnini (2 K) pristopile društvu do malega vse — niso izpolnile. Kaj je temu vzrok? Ali naj to imenujemo pomanjkanje stanovske zavesti in solidarnosti? Brezbrižnost za lastno dobrobit? Morebiti celo sebičnost? Ne, takih peg na našem stanovskem značaju ne smemo trpeti! Živo zanimanje za interese skupnosti bo krepilo naš ugled, podpiralo naše prošnje za izboljšanje gmotnega stanja. Brez skrbi bomo zrl v negotovo bodočnost z zavestjo, da imamo v slučaju nesreče pričakovati krepke podpore iz društva sovrstnic, s katerimi nas vežejo skupni interesi. Da bi zaostajale za drugimi? Učiteljice vseh narodnosti so že dosegle lepe uspehe potom samopomoči — deloma tudi s pomočjo drugih. Imajo svoje „dome“, zdravilišča, knjižnice itd. Preproste delavke imajo smisel za celokupnost.

Zopet se nam nudi prilika, zakasnelo dopolniti. Nastopili smo jubilejsko leto, leto redkega slavlja — 60 letnice vladanja Njegovega Veličanstva. Vsa Avstrija — vsi narodi, vsi stanovci bodo tekmovali v slavljenju redkega dogodka — po inicijativi presvetlega cesarja — z dobrotvornimi napravami. Delujmo i me, da si priborimo najnujnejše: oskrbo za bolezni. Delujmo z združenimi močmi. Cesar ne bomo storimo resne korake, pokažemo resno, krepko voljo. S ponosom bomo potem mogle reči, to smo dosegle v edinosti, z združenimi močmi!

Učiteljski prijatelji.

Črni vrh, 13. aprila 1908.

Ko sem došel pred dobrimi tremi leti v Črni vrh, sem dobil precej zanemarjen šolski vrt. Pričetkoma sem imel veliko veselje urediti obširno zemljišče karnajboljše, a ker se nisem mogel zediniti s krajnim šolskim svetom glede pokritja vrtnih stroškov, se nisem brigal več za vrt, ki je danes pravi t r a v n i k.

C. kr. deželni šolski svet je to zvedel in je ukazal lansko jeseni, da se ima šolski vrt nemudoma urediti in tozadevno se bi imela pogoditi šolski voditelj in krajni šolski svet.

lepa in prostornejša in vendar nima noben preč. gospod župnik 200 do 300 otrok! Šola jim je prokletstvo za ljudstvo in učiteljem priporočajo, naj si dajo kosti numerirati. O ironija!

V igri „Slepa ljubezen“ se mora priznati g. pisatelju lep uspeh, dramatski talent. Pevske točke bo uglasbil slov. skladatelj V. P a r m a. Potem se lahko poizkusi z uprizoritvami zlasti na kmetih.

Za sloje, ki žele tudi dramskega užitka, bi bilo treba igro samo nekoliko razširiti glede dejanja, namreč tisto, kar se pripoveduje o Boštjanu, kako se poteza pri sosedih za sina in vedno pretepa sosednje otroke, da pridobi sinku ugled, bi bilo treba uprizoriti, pa bi igra pridobila. Brezpotrebno modrovanje bi se pa lahko opustilo. To je že stara napaka pri začetnikih, da puste osebam preveč govoriti, a premalo delati. No, to samo mimogrede.

Krstna imena bi bilo treba nekoliko modernizovati in glavnim osebam — n. pr. učitelju — pustiti samo najpotrebnejše moralizovanje. Glavna stvar je dokaz, ki se izvrši pred

Pogodbo bi morali naznaniti tudi c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v štirih tednih.

Jako sem bil vesel zahteve višje šolske oblasti, prosil sem takoj, da se skliče krajni šolski svet ter mi izroči v oskrbo ves vrt.

Ker seje ni hotelo biti, sem prosil že trikrat c. kr. okrajni šolski svet, naj krajni šolski svet prisili, da se mi izroči šolski vrt.

Bliža se druga polovica aprila, skrajni čas, da se začne z delom, a od nikjer nisem prejel nikakega obvestila, pač pa sem ravnokar zvedel, da misli predsedništvo dati v najem del šolskega vrta mojim največjim nasprotnikom v Črnem vrhu, na ostalem pa bo rasla — kakor prejšnja leta — detelja.

Nisem pisal pričujočega, da bi dosegel pravico, ampak v prvi vrsti zato, da častiti obiskovalci Črnega vrha iz Idrije in drugod ne štejejo meni v zlo, ako šolski vrt tudi letos ne bo to, kar bi moral biti.

Nadučitelj Silvester.

Opomba uredništvu:

Odločno zahtevamo, da se tovarišu Silvestru takoj izroči v oskrbo ves šolski vrt. Ako črnovrški nadučitelju skrajno sovražni krajni šolski svet tega noče storiti, se ga pač lahko prisili. Prosimo tovariša Silvestra, naj nam prav gotovo do konca aprila sporoči, kaj gospoda ukrene, da bomo vedeli nastopiti na pristojnem mestu!

Potovanje v London

k šolsko-higieničnemu kongresu in razstavi.

Poroča L. Jelenc.

(Dalje.)

Opisal sem velikanski promet po cestah in ulicah tega ogromnega mesta, ki sem ga opazoval in občudoval na lastne oči. Opisal sem najnamenitejše stavbe, spomenike velikih angleških mož, javne parke, nasade in vrte, muzeje in zbirke umetnin, kar sem si mogel ogledati v kratkem času svojega bivanja v Londonu. Omenjam še, da sem bil tudi v gledališču. Ko vprašam plačilnega natakarkarja, če je to v bližini kako gledališče, mi pritrudi, da je v sosednji nlici gledališče, kjer igrajo prav dobro. Razen tega mi da seznam vseh večjih londonskih gledališč. Bila jih je dolga vrsta, 76 sem jih naštel. Poiščem ulico, ki mi jo je označil natakarkar, in res kmalu dobim gledališče, veliko, na vnanje nič lepo poslopje. Pogledam gledališče lepake in vidim pod angleškim naslovom igre v oklepajih — „Die lustige Witwe“. Kupim vstopnico v parterju za numeriran sedež. Ko pridem ob tri četrt na osem zvečer k predstavi in izročim vstopnico pri vratih stoječemu slugi, pogleda vstopnico in mene od nog do glave ter mi začne nekaj zabičavati. Ko vidi, da ga ne razumem, me opozori na one gospode, ki so že sedeli na numeriranih prostorih in mi pokaže tudi svoj frak. Razumel sem ga. Predpisan je frak za one gledališke obiskovalce, ki sede v parterju v sprednjih numeriranih sedežih. Jaz pa nisem imel svatovske obleke in bil sem v zadregi. Prosil sem slugo, naj mi gre k blagajnici zamenujati vstopnico za nenumeriran sedež, kakršni so v parterju bolj zadaj, kjer se sme tudi brez fraka prisostovati predstavi. Razumel me je in prinesel drug bilet. Videlo se mi je, da so igralci prav dobro peli in prav razposajeno igrali. Kukala mladih in starih gospodov so

bila neprestano uprta v živahno in krasno subretko. Seveda razumel nisem nič, zato ne morem izreči prave sodbe o igri. Drugi večer sem šel v „Alhambra Theatre of Varietes“, kjer je bil izboren balet. Tudi v „Cafes Chantants“ sem pogledal; žal, da nisem razumel, kar so peli in govorili, le iz mimike sem posnel malo vsebine.

Zdaj pa k smotru svojega potovanja v London — na kongres in k razstavi!

Razstava je bila na vseučilišču — University of London — kjer se je vršil tudi kongres. Vesel sem bil, ko sem opazil na napisih, da imajo omnibusi in avtomobili od kolodvora Viktorija, v čigar bližini sem stanoval, direktno zvezo do vseučilišča. A blizu ni bilo; vozil sem se vsakokrat z najhitrejšim avtomobilom eno uro in deset minut.

Vseučiliško poslopje so sezidali l. 1887. v jubilejski spomin petdesetletnega vladanja kraljice Viktorije. Ustanovilo pa se je to vseučilišče l. 1837. Čudno se mi je zdelo, ko mi je pripovedoval neki londonski učitelj, ki je za silo lomil nemščino, da se tu ne predava, temveč, da se vrše tu le izpiti in se podeljujejo mladim umetnikom, medicincem in pravnikom akademiške časti in naslovi. Tudi ženske pripuščajo k doktorskim izpitom. Vseučilišče, kjer se vrše predavanja, je v nasprotnem koncu mesta. Veličastno poslopje, ki sem ga tudi ogledal. Nahajajo se tu vse fakultete.

Na ponedeljek, dne 5. avgusta, je bila napovedana otvoritev razstave in kongresa. Ob tri četrt na devet sem bil že pred vseučiliščem. Angleška zastava plapolala iznad poslopja. Droška za droško, izvošček za izvoščekom privaže udeležence kongresa in obiskovalce razstave. Omnibusi in avtomobili ne smejo voziti pred vseučilišče, temveč zavijajo precej prej v stransko ulico. Zato vlada toč v Londonu nenavaden, nekak sveti mir.

Stopim v ogromno aulo. Lepo je bila okrašena s palmami in drugimi dekoracijskimi rastlinami. Iz aule na desno in levo so dolgi in široki hodniki, odkod je vhod v dvorane in sobe. Koncem desnega hodnika je velika, krasna slavnostna dvorana za promocije in slavnostne seje. Tu se je vršila tudi slavnostna otvoritev kongresa. Tod so imeli pisarnice: predsednik kongresa, oba glavna tajnika, organizacijski, damski, finančni, potovalni, redaksijski in razstavniki komite. Široke, s teškimi preprogami pregrnjene stopnice drže v prvo nadstropje. Tukaj je bil v veliki dvorani biro sprejemnega komiteja. Razdeljen je bil v odseke po evropskih državah. Zglasiti se je moral vsak udeleženec pri dotičnem sprejemu in se izkazati s prej doposlanim sprejemnim listom, da je član kongresa in s potrdilom, da je plačal 1 f. sterling članarine. V avstrijskem odseku sta bili dve londonski učiteljici, ki sta govorili prav dobro nemški. Tu je dobil vsak udeleženec spominsko kolajno na kongres, brošure, programe in razne spise, tičoč se kongresa, katalog razstave, majhen načrt, v katerem so bile posebno označene londonske znamenitosti, legitimacija za izlete in vstopnice k slavnostim, ki se prirede udeležencem na čast. Vse to mi izroči v okusnem zavitku z mojim naslovom ljubezniva koleginja in pripne spominsko kolajno na prsi.

Nato sem začel ogledovati razstavo. Bila je nastanjena v vestibulu v šestih velikih dvo-

Dalje v prilogi.

tega ne straši. Koga še niso na Slovenskem napadli teozitje in kako? Ali se ne spominja tov. A. Pesek neke kritike K. Meška „Ob tihih večerih“ v „Dom in Svetu“. Prvič povsem uničevalna, v prihodnji številki pa pohvalna kritika izpod istega peresa. Taki so. Prav simpatična nam je oseba učitelja Trpina, a tudi njegove soproge Berte. Je bil pač idealen siromak učitelj Trpin. Ne vem, če nam jih mnogo več pošlje takih dobrotno nebo. Novi rod se čuti in prav ima, da se čuti, saj smo si stališče, ki ga zavzemamo danes priborili sami vkljub nasprotstvu z vseh strani. Dokaze imamo, da si tudi nekaj upamo, nekaj izvršimo sami brez kuratorjev in palirjev. In kar je glavna stvar: tukaj smo, a nas je mnogo enega duha, ene misli.

Ako spada na oder javni škandal, da sodi že šolska postrežnica, za koliko je njena hči — dekla — boljše plačana od domače učiteljice. O tem naj premišljajo drugi, ki nimajo src za nas, kakor trdi tov. Gangl. Jaz pa pravim: res da nimajo src za nas. Po vaseh vidijo samo šolske palače. Župnišča so sicer

oči gledalca. To se pa lahko zgodi ob prepisovanju vlog in glavnih izkušnjah za predstavo.

Igra v sedanji obliki pa, ponavljam, je vrlo uspešna in bo dosegla pri občinstvu, kakršnemu je namenjena, popolne uspehe, drugega pa ni namerjal niti sam avtor.

Kolikor iztisov kdo proda v svojem okolišju, toliko popolnih odpustkov si pridobi za prosep šole, naroda in njegove bodočnosti. Zato romaj, drobna knjižica, srečno v svet, budi zavest, da je šola tvoja dobrotnica in učitelj prijatelj tvoj in tvojih otrok!

Učitelj Breznik.

Učitelji.

Vence satiričnih pesmi. Napisal Ferdo Plemič.
(Dalje.)

III. Camera caritatis.

„Lasciate ogni speranza, voi, ch' entrate!...“
Pred durmi tam stoji drhtečega srca mlad mož. Za durmi pa odloča čaka.
„Biti — ne biti?“ danes je vprašanje

usodepolno. Mraz spreleta junaka.
Potrka. — „Naprej!“ — Zdaj se prične me-sarsko klanje.

Križ božji! Kak nadzornik grdo gleda.
Morda je slabo kosil in d a n e s seveda.
Kako je blagodejna dobra prebava!
Saj v dobrem želodecu politika je zdrava.
Še ta-le vražja smola vrhu vsega! —
„Poslušajte se, prosim, gospod kolega!“
Nagovor ni prav napačen: sedimo
tedaj udano. — „Hm, hm, pa pričnimo!
V računstvu, glejte, vam ne bom ugovarjal;
napredek dober je, a tu poudarjal
bi vam, bodite vedno le nazorni.
To sol pouka je!“ — „Da, da!“ pokorni. —
„Pri slovnici ste pač na krivi poti,
te v ljudski šoli se drugače loti.
Kaj bo to: žaba, žabe, žabi, žabo . . .
Le glejte v prvi vrsti na porabo.
Bero še dokaj dobro vaši učenci;
nu, sicer brihtni so kot vsi Slovenci;
Pri zemljepisu svet planinski
popisati je bolje. Čut domovinski
vzgojiti treba je pri zgodovini.

ranah. Razstavljenih predmetov je bilo ogromno število, četudi niso razstavile vse evropske države. Najbogatejši je bil seveda angleški oddelek, kjer so bile zastopane tudi angleške kolonije iz vseh delov sveta. Mislil sem, da dobim v razstavi samo predmete, ki so v najtesnejši zvezi s šolsko higieno. A temu ni bilo tako. Angleške tvornice in razni obrtniki so razstavili predmete, ki se sicer vidijo po šolah, a niso v prav nobeni zvezi s šolsko higieno. Videlo se je, da je služila razstava posebno Angležem, v dobre reklamne namene. Vsaka večja tvrdka je poslala na razstavo strokovnjaka, ki je tolmačil rabo in korist razstavljenih predmetov.

Vseh razstavnih predmetov mi ni mogoče imenovati, pa tudi ne opisati. Navesti hočem samo nekatere skupine, da dobimo malo pojma o razstavi.

V vestibulu in v treh dvoranah je bila angleška razstava in razstava angleških kolonij. Takoj pri vходу v vestibul so bile razložene publikacije o šolski higieni. Cela knjižnica je bila, in Angleži so razstavili menda vse, kar so kdaj in kje pisali o tem predmetu. Na obeh straneh te knjižnice so bili razvrščeni pisalni stroji vseh mogočih sistemov. Za vsakim strojem je sedelo brhko dekle in hitelo pisati, kakor bi šlo za stavo. Dalje so bili v vestibulu razstavljeni fizikalni aparati, ki se rabijo pri pouku v ljudskih in srednjih šolah. Ta zbirka je bila jako bogata. Poleg fizikalnih aparatov so bile najrazličnejše svetilke. Opazil sem navadne petrolejske svetilke, raznovrstne plinove svetilke, žarnice in obločnice vseh vrst.

V prvi dvorani so bile razstavljene peči, od najpreprostejših do najlepšega kamina, peči za peko, priprava za centralno kurjavo, posebne vrste dimniki in ognjišča, na katerih kuhajo le s plinom. Tu sem opazil tudi higieniško ogelje, pa še zdaj ne vem, v čem se razlikuje od navadnega.

Ogromno je bilo število razstavljenih higieniških klosetov in pisuarov najrazličnejših sistemov. Nov mi je bil kloset, ki je najprej zasul s suho prstjo ali z žaganjem in potem splaknil z vodo iz vodovoda. Zanimala so me okna, ki se s prav lahkim mehanizmom odpirajo napol ali popolnoma in zopet zapirajo. Pri takih oknih ni treba posebnih ventilacij. Ta tvrdka je delala konkurenco onim tvrdkam, ki so razstavile raznovrstne ventilatorje.

Vsakega obiskovalca razstave je posebno zanimalo popolno urejeno kopališče na deških in dekliških šolah ter kadna kopel in vodovodni umivalniki v institutih. To je bilo res lepo urejeno, in le čestitati se mora onim šolam in zavodom, ki imajo take naprave.

V drugi dvorani sta bili dve telovadnici z vsem telovadskim orodjem za dečke in deklice. Vse orodje je izdelano najmoderneje in jako lično.

Veliko je bilo število razstavljenih šolskih klopi najraznovrstnejših sistemov in vsakojakih konstrukcij. Konstrukcija nekaterih klopi je bila prekomplicirana: vzdigne se sedež, premakne pulc in stojalo, da se pripravi klop, primerna učencu velikosti. Nad klopimi je viselo deset podob, ki so kazale, kako se kvari učenčevo telo, če mora sedeti v slabo narejenih klopeh.

Od šolskih stavb sem videl krasne načrte, fotografije in modele vzornih šolskih poslopij. Razstavljenih je bilo mnogo predmetov, za šolske

stavbe in šolsko opravo: asfalt, strehe iz asfalta, stopnice iz cementsa, razni tlaki, vogli, robovi, preproge, železne omare za obleko in dežnike itd. Prav lepa sta bila modela šolskega poslopja in bolnice, ki se da prenesti v drug kraj — Transportables Schulgebäude. Mnogo je bilo fotografij šolskih otrok pri igrah in pouku. Da so bili razstavljeni lepi, pa tudi slabi pisarni in risalni izdelki učencev, pisalne in risalne priprave, se umeje samoobsebi. Risanje se pončuje le po naravi, vendar pa ni izključen svinčnik. Prav lepo je bila urejena delavnica za deška ročna dela z vsem potrebnim orodjem. Pravlični in mnogovrstni so izdelki, ki jih izdelujejo učenci. Pozabili niso tudi na otroški vrtec. Zanimive so tabele, ki kažejo njegov razvoj v Londonu, kako se množi in raste ta naprava od leta do leta.

V tretji dvorani je bila razstavljena anatomija, najrazličnejše podobe in slike te vrste; tu so bile naslikane otroške nalezljive bolezni v besedi in podobi. Tu sem tudi videl zanimiv aparat za merjenje telesa, higieniške črevlje, razno olje, milo, mazila, spodnje žensko krilo, ki je narejeno, da vez ne tišči, aparat, s katerim se pričnujejo različne barve oni, ki jih ne ločijo, in še sto in sto drugih manjših predmetov.

Druge države so bile na razstavi primerno prav slabo zastopane. Mesto Koeln je razstavilo fotografije in načrte mestnih šol; Draždani slike notranjih delov telesa, fotografije šolske mladine na igriščih, fotografije mestnih šol in model vzornega razreda; mesto Mülhausen razvoj takozvanih Ferien-Kolonien od l. 1883. do 1906. in razvoj otroških vrteev; mesto Straßburg načrte mestnih šol in modele nove vrste šolskih klopi in posebne vrste šolskih tabel. Nad tem oddelkom je visel napis sledeče vsebine: Pfui über den Hasser von Seife und Wasser. Enge Gürtel, enge Kragen, enge Schuhe sollst du nicht tragen!

Izmed avstrijskih kronovin je bilo najbolje zastopano kraljestvo Češko. Nad vsemi razstavnimi predmeti je bil poleg angleškega tudi češki napis. Razstavljeni so bili modeli, fotografije in slike vzornih šol, načrti šolskih stavb, vzorci higieniških klopi, rezultati fotometrijskih preiskav v šolah po letih, če pride svetloba od desne ali leve strani. Ravnatelj meščanske šole v Karlovih varih, Fr. Pleier, je izumel in razstavil ter sam tolmačil nekaj „Raumwinkelmesser“, ki ga pa nisem mogel prav razumeti. Patent bi bil rad drago prodal. Ne vem, če se mu je posrečilo. Razen tega je razstavil neki učitelj iz Bukovine novo higieniško klop in prof. dr. Burgerstein iz Dunaja nekatere načrte in fotografije vzornih šolskih poslopij in svoje spise, tiče se šolske higieni, kakor: Handbuch der Schulhygiene, Schulhygiene, Ratschläge zur häuslichen Gesundheitspflege, Gesundheitsregeln.

Lepe predmete je razstavila Francija. Tu je bilo mnogo krasnih slik, lepih fotografij in načrtov šolskih poslopij. Tu sem videl lepe modele šolskih vrtov, telovadnice, igrišča, delavnice za deška ročna dela, lepe izdelke ženskih ročnih del, bogato literaturo o higieni in pisemske izdelke učencev in učenek. Po francoskih šolah goje še vedno pokončno pisavo. Nekaj novega mi je bilo tudi, da pišejo učenci naloge iz vseh predmetov v en zvezek.

Lepe zbirke je poslala na razstavo Švedija. Iz tega oddelka sem razvidel, kako jako skrbno

za telesno vzgojo in za praktično življenje. Pri vsaki šoli je delavnica za deška ročna dela, na dekliških pa kuhinja, kjer se uče deklice kuhati in drugega gospodinjstva. Krasni načrti in modeli šol in drugih vzgojevalnih naprav nam izpričujejo, na kako visoki stopnji popolnosti je ljudsko šolstvo v tej deželi.

Tudi Švica je razstavila lepe slike in modele šolskih stavb. Zanimive so tabele, ki kažejo, kako jako se pregreše oni starši nad svojimi potomci, ki so vdani alkoholu. Neki švicarski zdravnik je zasledoval usodo otrok zmernih staršev desetih družin, ki so imele skupaj 61 otrok. Med temi jih je 5 umrlo v nežni mladosti, dva sta imela ples sv. Vida, dva sta se razvijala duševno prav počasi, dva sta bila rojena s telesnimi hibami, 50 pa je bilo normalnih.

Drugi 10 družin, ki so bili njih starši alkoholisti, je imelo 57 otrok. Od teh je umrlo 25 v zgodnji mladosti, sedem je bilo idiotov, pet pritlikovcev, pet epileptikov, pet jih je imelo vodo v glavi — Wasserkopf — in samo 10 je bilo normalnih.

Neki laški zdravnik je razstavil 4 slike, ki predočujejo razvoj pri dečkih in deklicah od 8—18 leta.

Holandija in Dansko sta poslali slike in fotografije šolskih poslopij, modele delavnice za deška ročna dela, orodje in izdelke ter mnogo slik, ki kažejo, kako morajo učenci pri delu pravilno držati orodje. Vidi se, da obračajo tod veliko pažnjo na telesno vzgojo in ročno delo.

Mestne šole v Brüsslu so razstavile mnogo risb, ki so vse narejene po naravi. Druge države se niso udeležile razstave. (Dalje.)

Nerazdeljeni — poldnevni pouk?

V zadnji številki piše tovariš o poldnevem pouku in ljudski šoli, pobija ta način pouka ter se zavzema za celodnevni pouk.

No, v tem menda smo si edini, da bi bila uvedba poldnevnega pouka na šolah, kjer je sedaj celodnevni pouk, reakcija šolstvu v kvar in zato niti ne verjamem, da bi se bili kateri izmed štajerskih tovarišev zavzemali za poldnevni pouk.

Mislím, da gre tu za nerazdeljeni pouk, kar je tudi razvideti iz zadnje tretjine članka v zadnji številki, ko govori pisec o nerazdeljenem pouku in kjer pravi, da se je pred nekaterimi leti učiteljstvo in ljudstvo jako ogrevalo za nerazdeljeni pouk, a zdaj so glasovi o tem skoraj popolnoma utihnili.

Ker je bila moja šola prva v Avstriji, na kateri se je uvel nerazdeljeni pouk — in sicer po moji inicijativi! — bodi mi dovoljenih par opazk k onemu članku.

Nerazdeljen pouk ni reakcija, temveč je napredek v zdravstvenem, pedagoškem, didaktičnem, socialnem, in če hočete, še v tem in onem oziru skoraj na večini vseh ljudskih šol. Ne rečem, na vseh, temveč na večini.

To svojo trditev sem pripravil vselej in povsod stvarno utemeljiti, a menim, da bi bilo to skoraj odveč, ker so se o tej stvari vršile že dovolj temeljite debate in se je večina učiteljstva tudi izrekla za nerazdeljeni pouk.

Tako dve ženi prikričita, in vsaka pač pravico hoče, in vsaka svojega dečka vleče, in Tonče tuli, in Jožek joče.

„Pretep, tako, tako! Poglejta junaka mi!“ učitelj glasno.
„A kaj povod je bil poboju? Povejta hitro, da bo jasno!“

„Joj, Tonče kriv je; on me z imenom ti Kara Mustafa je vlekel.“ —
„Gospod da, da. Pa Jožek meni je grdi Culukafer rekkel.“ —

Zavpije prva mati zdajci:
„Kje slišal si besede slične? Grdin ti, v naši hiši nikdar! Takoj povej, ker sicer prične!“

In reče druga: „Nikdar nisem še čula takih kletvic. Zini, kdo te jih je naučil?“ — A dečka:
„Gospod učitelj pri zgodovini!“

(Dalje.)

Bes je, da je bilo pred leti več vršenja glede nerazdeljenega pouka, kakor ga je danes — danes stvar le mirno prodira in se širi na vse kraje brez javnega hrupa. Samo v preteklih počitnicah dal sem trem voditeljem potrebna pojasnila glede uvedbe nerazdeljenega pouka jaz — in gotovo jih je več, ki so si pomagali do tega sami.

Vsak pa, ki je uvel enkrat nerazdeljeni pouk, vsak je samo enega mnenja: nerazdeljeni pouk je dobrota za starše, učence in učitelja. Ne enega učitelja, ki ima uveden nerazdeljen pouk, nisem našel do danes, ki bi ne bil vnet zagovornik nerazdeljenega pouka. Ako je kateri, naj se oglasi v prihodnji številki!

Samo en ugovor se sliši: Prosti četrtki izginejo! Bes je — toda poleg drugih dobrot je to prava malenkost!

Pri nerazdeljenem pouku se ne izgubi nobena ura predpisanega pouka in zato ne morejo biti učni uspehi slabši, temveč so iz mnogih ozirov boljše. Jaz trdim: Nerazdeljeni pouk je veselje za učence in učitelja!

Da bi pa iz nerazdeljenega pouka preskočili naenkrat na poldnevni pouk, niti misliti ni. Tega vendar ne bodo dopustile šolske oblasti — tudi tedaj ne, ako bi ljudstvo to zahtevalo, ker so pri nerazdeljenem pouku itak že vsi popoldnevi prosti. Sicer pa tega niti ljudstvo ne bo zahtevalo, ker ono ni proti pouku zaradi pouka, temveč samo zaradi časa.

Še glede kmetijskega pouka nekaj. Prav ima Rokitsky, če zahteva več kmetijskega pouka v ljudsko šolo, časa za to se dobi dosti. Reformira naj se ljudskošolski pouk, pa naj se nepotrebne stvari izbacnejo! Kaj nam je treba po deželi slovnice? Kaj nam je treba vedeti, od katerega pa do katerega leta je živel in vladal ta in ta Babenberžan in pa tisti ali oni Habsburžan? Veliko važnejše je, kaj so vsi ti dobrega storili za ljudstvo, osobito za povzdigo kmetijskega stanu.

Slovnico proč, pa kmetijski pouk v šole, pa že samo to zadostuje, da je časa za kmetijski pouk dovolj.

Sicer pa bomo učitelji prilike za kmetijski pouk tudi pri sedajnem sistemu časa dovolj. Prirodoslovje, prirodopis in zemljepis se da izborno uporabljati v kmetijskem smislu in celo zgodovina nam lahko služi v to. Tako ravnaj jaz že nekaj let in rečem lahko, da z uspehom in nikakor ne v škodo imenovanim predmetom samim.

Tedaj: V šole na deželi nerazdeljeni pouk in več kmetijskega pouka.

Fran Črnagoj.

Socialni odsek

„Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“.

Izvolila so sedaj vsa društva svoje upravne odbornike in sicer še:

XVI. Kozjansko učiteljsko društvo: 24. Germovšek Miloš — Pilštanj.

XVII. Marenberško učiteljsko društvo: 25. Robič Franc — Vuzenica.

Pomotoma je izostal pri šmarsko-rogaškem učiteljskem društvu naznanjen delegat 26. Flere Pavel — Sv. Štefan pri Šmarju.

Ob dvanajsti uri kličemo vse tovariše in tovarišice v Celje. Vzored je mnogovrsten in pokažimo svetu, da vemo ceniti organizacijo. Tudi iz drugih slovenskih pokrajin prihite med nas naši sobojevniki na kulturnem polju. Tudi Hrvati pridejo in mi bi naj izostali?! Videli bomo na velikonočni ponedeljek v Celju svoje vrste. Prišli bodo vsi, ki si štejejo v čast, da so v vrstah zavednega učiteljstva. Stiskali si bomo roke in se veselo pozdravljali stari znanci in stare znanke. Sklepala se bodo nova prijateljstva, nova znanstva. Kdo bi tedaj doma ostal?

Na veselo in srečno snidenje!

Kmetijsko poučno potovanje na Češko.

C. kr. kmetijska družba kranjska name-rava prirediti povodom letošnje jubilejske razstave v Pragi gospodarsko-poučen izlet na Češko.

Prilično rečem, da se mi tak čini, ko da bi vaši učenci véteraj bili Ameriko dve leti prej odkrili. Malenkost to, učitelj pa naj pazi, da dečko v letnicah preveč ne zagazi. Pri pisanju drže se dečki krivo.“ — Opazka ta ima že brado sivo. — „Pri risanju sem videl lepe uspehe. Pri petju pa dero se na vse mehe. Pazite najprej tu na forte, piano. — In konj kopito ima „nerazklano“, ker „nerazcepljeno“ izraz ni pravi. „Na pamet“, in „iz glave“ čul sem davi; tu rabite le „na izust“. Drugače so v redu naloge šolske in domače, poprave tudi čedne in ne hlastne, le tuintam so knjižice že mastne. Sicer pa z vami sem prav zadovoljen!“ — Konča nadzornik govor svoj osoljen, poda roko. Učitelj retirira, nadzornik drugega sedaj obira. Pri takem „klanju“ kdo ostane mrtev? Nadzornik s a m prežalostna je žrtev. Po vsem tem govorjenju, modro-vrlem,

je ubogi mož strašno, strašno zagren in proti koncu jedva vam še diha. A ko skončal je, jo vesel popiha ter proti domu je olajšan mahne. „Da, da, moderna šolska struja!“ zdahne.

IV. Prva kvinkvenija.

Prišla si, prišla, oj dolgo zaželena prizidihovana in slednjič podeljena! — Lepa oj pomlad? — Ne pojdište spat!

Prva kvinkvenija, malo bogata, srebrna vendar, če ne ravno zlata. S tabo isti čas prvi — sivi las.

V. Casus belli.

„Gospod učitelj!“ — „Gospod učitelj!“ — „Zahtevam, da se to kaznuje.“ — „Pretepal Tonče je mojega Joška.“ — „Ne, Jožek bil je mojega huje!“ —